

ODGOVORI EVROPSKE KOMISIJE

NA POSEBNO POROČILO EVROPSKEGA RAČUNSKEGA SODIŠČA

Ukrepi za povečevanje udeležbe v programu Obzorje 2020 so bili dobro zasnovani, vendar bodo trajnostne spremembe večinoma odvisne od prizadevanj nacionalnih organov

Vsebina

POVZETEK (odstavki I–X)	2
UVOD (odstavki 1–11)	3
OBSEG REVIZIJE IN REVIZIJSKI PRISTOP (odstavki 12–16).....	4
OPAŽANJA (odstavki 17–86)	4
ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA (odstavki 87–99).....	8
Priporočilo 1 – Krepitev uporabe instrumenta za podporo politikam	9
Priporočilo 2 – Doseganje bolj uravnotežene udeležbe držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti pri ukrepih povečevanja udeležbe.....	9
Priporočilo 3 – Omogočanje pravočasne razpoložljivosti dopolnilnih sredstev	10
Priporočilo 4 – Krepitev zmogljivosti nosilcev projektov za uporabo rezultatov njihovih raziskav	10
Priporočilo 5 – Okrepljeno spremljanje ukrepov za povečevanje udeležbe.....	10

V tem dokumentu so predstavljeni odgovori Evropske komisije na opažanja iz posebnega poročila Evropskega računskega sodišča v skladu s členom 259 [finančne uredbe](#), ki se objavijo skupaj s posebnim poročilom.

POVZETEK (odstavki I–X)

Odgovori Komisije:

I. Pot do gospodarske rasti in konkurenčnosti je v veliki meri povezana z raziskavami in inovacijami. Zato je Komisija raziskavam in inovacijam namenila posebno pozornost prek okvirnih programov EU – prek sedanjega programa Obzorje Evropa (2021–2027) in nekdanjega programa Obzorje 2020 (2014–2020).

II. Od leta 1984 je bilo odobrenih devet okvirnih programov. Komisija vse od začetka spremlja udeležbo držav članic v teh okvirnih programih. V zvezi s tem je ugotovila razlike v udeležbi med državami članicami in si od začetka izvajanja okvirnega programa Obzorje 2020 prizadeva za njihovo odpravo.

S sedanjim okvirnim programom Obzorje Evropa se nadaljujejo prizadevanja, začeta v okviru programa Obzorje 2020, da bi okrepili udeležbo manj uspešnih držav članic na tem področju. Na podlagi ukrepov, ki jih je Komisija sprejela za povečevanje udeležbe, bi morale te države članice okrepiti svoj potencial za uspešno udeležbo v procesih raziskav in inovacij ter spodbujati mreženje in dostop do odličnosti.

Poleg tega bi morale biti udeležencem programa omogočeno, da v skladu s cilji politike evropskega raziskovalnega prostora nadgradijo svoje sisteme raziskav in inovacij ter tako postanejo močnejši in omogočijo EU kot celoti, da skupaj napreduje.

III. Komisija je v okviru programa Obzorje 2020 zasnovala in izvedla več ukrepov. Ti so:

Povezovanje: nudenje podpore centrom odličnosti ali njihovo oblikovanje kot zgled za spodbujanje odličnosti, novih naložb ter reform sistemov raziskav in inovacij.

Tesno sodelovanje: razvijanje odličnosti na izbranem področju raziskav in inovacij, povečanje prepoznavnosti raziskovalnih institucij in univerz ter izpopolnjevanje osebja.

Katedre evropskega raziskovalnega prostora: nudenje podpore univerzam ali raziskovalnim organizacijam iz držav upravičenk pri privabljanju in ohranjanju visokokakovostnih človeških virov ter pomoč odličnim znanstvenikom in njihovim ekipam, da postanejo nosilci sprememb na svojem področju.

Evropsko sodelovanje v znanosti in tehnologiji (COST): čezmejna znanstvena mreža, ki odličnim raziskovalcem in inovatorjem pomaga pri dostopu do evropskih in mednarodnih omrežij.

V. Ukrepi za povečevanje udeležbe v okviru programa Obzorje 2020 so sprožili reforme in spremembe v nacionalnih sistemih raziskav in inovacij, spodbudili nova partnerstva in uvedli nove znanstvene učne načrte, razširili omrežja ter povečali število strokovno pregledanih mednarodnih publikacij.

V zadnjih letih so države s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti povečale svojo udeležbo v programu Obzorje 2020. V povprečju je predstavljala 7,2 % vseh doslej dodeljenih proračunskih sredstev za program Obzorje 2020 (v primerjavi s 5,5 % v sedmem okvirnem programu).

Komisija si še naprej prizadeva v tej smeri. Kljub temu je uspeh teh ukrepov odvisen od sistemov, vzpostavljenih na nacionalni ali regionalni ravni.

Uredba o programu Obzorje Evropa v zvezi s tem določa, da države članice skušajo prizadevanja Komisije „sorazmerno dopolnjevati [...] s [...] podporo Unije ter nacionalnimi in regionalnimi skladi“¹.

VI. Instrument za podporo politikam od leta 2015 državam članicam in državam, pridruženim programu Obzorje Evropa, zagotavlja praktično podporo pri načrtovanju, izvajanju in ocenjevanju reform, ki izboljšujejo kakovost njihovih naložb v raziskave in inovacije ter s tem povezanih politik in sistemov.

Ta instrument je zagotovil priporočila državam, ki so za to zaprosile. Priporočila so pomembni nasveti za izboljšanje nacionalnih sistemov raziskav in inovacij. Njihovo izvajanje je odvisno od nacionalnih vlad.

VII. Pričakuje se, da bodo ukrepi za povečevanje udeležbe, ki se izvajajo od začetka programa Obzorje 2020, v prihodnosti prinesli več rezultatov. Kljub temu je še vedno prezgodaj za oceno uspešnosti projektov, ki so bili izvedeni ali se še izvajajo.

VIII. Zgoraj navedeni ukrepi za povečevanje udeležbe prinašajo obetavne rezultate. Kljub temu je Evropsko računsko sodišče v svojem poročilu izpostavilo nekatere vidike izvajanja teh ukrepov, ki jih bo Komisija obravnavala. Pri spremljanju, ki ga izvaja, je tudi sama ugotovila nekatere težave, ki jih mora obravnavati za nadaljnje izboljšanje uspešnosti teh ukrepov.

IX. Uredba o vzpostavitvi programa Obzorje Evropa (člen 50 zgoraj navedene uredbe o programu Obzorje Evropa) določa sklop pravil za spremljanje. Komisija bo v zvezi s tem vzpostavila sistem za ustrezno spremljanje izvajanja ukrepov za povečevanje udeležbe.

X. Komisija sprejema vsa priporočila.

UVOD (odstavki 1–11)

Skupni odgovor na odstavke 1–5:

Razlike v uspešnosti raziskav in inovacij med državami članicami so zapleteno in večplastno vprašanje skupne odgovornosti z evropsko, nacionalno in regionalno razsežnostjo. V okviru programa Obzorje 2020 je bil v okviru cilja „spodbujanje odličnosti in povečevanje udeležbe“ uveden sklop ciljno usmerjenih ukrepov, splošno znanih kot ukrepi za povečevanje udeležbe, s katerimi se namenja 900 milijonov EUR dejavnostim, kot so povezovanje, tesno sodelovanje, katedre evropskega raziskovalnega prostora ter evropsko sodelovanje v znanosti in tehnologiji, da bi manj uspešnim državam pomagali povečati njihovo splošno uspešnost na področju raziskav in inovacij ter jim sčasoma olajšali širšo udeležbo v okvirnih programih.

Sozakonodajalca sta se za program Obzorje Evropa dogovorila o povečanju deleža za to področje ukrepanja na 3,3 % proračuna v primerjavi s približno 1 % v programu Obzorje 2020. Takšno povečanje proračuna bo omogočilo večji učinek načrtovanih ukrepov in bolje prispevalo k spodbujanju odličnosti po vsej EU.

Ukrepi za spodbujanje odličnosti in povečevanje udeležbe prispevajo h krepitvi zmogljivosti na področju raziskav in inovacij za države, ki zaostajajo. Krepijo njihov potencial za uspešno udeležbo v nads nacionalnih procesih raziskav in inovacij ter spodbujajo mreženje in dostop do odličnosti.

¹ Uredba (EU) 2021/695 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa, določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje rezultatov ter razveljavitvi uredb (EU) št. 1290/2013 in (EU) št. 1291/2013, člen 7(5).

Od udeležencev programa se pričakuje, da bodo lahko v skladu s cilji politike evropskega raziskovalnega prostora nadgradili svoje sisteme raziskav in inovacij ter tako postali močnejši in omogočili EU kot celoti, da skupaj napreduje.

V okviru programa Obzorje Evropa je cilj ukrepov, kot so povezovanje, tesno medinstitucionalno sodelovanje, katedre evropskega raziskovalnega prostora ter kroženje možganov in pobude odličnosti, prispevati k razširjanju odličnosti, izboljšanju vodstvenih sposobnosti na področju raziskav in inovacij ter vzpostavljanju stabilnih temeljev za sodelovanje s partnerji po vsej Evropi. Komisija pričakuje, da bodo imeli potencialni upravičenci z dobro delujočim sistemom nacionalnih kontaktnih točk možnost predhodnega pregleda predlogov. Dopolnjevala ga bo storitev povezovanja, ki naj bi pomagala pri iskanju subjektov, ki bi lahko sodelovali. Nov posebni ukrep (t. i. „hop-on“) bo novim partnerjem iz držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti omogočil, da se pridružijo tekočim skupnim raziskovalnim in inovacijskim projektom, ter prispeval k vzpostavljanju sodelovalnih povezav.

Programa Obzorje 2020 in Obzorje Evropa sta konkurenčna programa, ki temeljita na odličnosti.

OBSEG REVIZIJE IN REVIZIJSKI PRISTOP (odstavki 12–16)

Ni odgovorov Komisije.

OPAŽANJA (odstavki 17–86)

Odgovori Komisije:

28. Instrument za podporo politikam v okviru programa Obzorje 2020 od leta 2015, med izvajanjem navedenega programa, državam članicam in državam, pridruženim programu Obzorje 2020, zagotavlja praktično podporo pri načrtovanju, izvajanju in ocenjevanju reform, ki izboljšujejo kakovost njihovih naložb v raziskave in inovacije ter s tem povezanih politik in sistemov.

Instrument za podporo politikam v okviru programa Obzorje Evropa, ki se je začel izvajati februarja 2021, ohranja zgoraj navedeni ukrep in bi moral na zahtevo držav članic in pridruženih držav zagotavljati dobro prakso, neodvisno strokovno znanje na visoki ravni in smernice. Dejavnosti instrumenta za podporo politikam se redno predstavljajo in obravnavajo v Odboru za evropski raziskovalni prostor in inovacije (ERAC).

32. Instrument za podporo politikam je analitično orodje, ki predlaga priporočila. Izvajanje teh priporočil lahko naleti na negativne odzive zadevnih deležnikov, ki so morda previdni zaradi spreminjajočega se sedanjega stanja, zato je potrebno politično vodstvo na nacionalni ravni.

Komisija je seznanjena s točko, ki jo je izpostavilo Evropsko računsko sodišče, in jo obravnava. Kljub temu je v vrednotenju instrumenta za podporo politikam iz leta 2019 ugotovila, da so nasveti neodvisnih strokovnjakov in vzajemno učenje oblikovalcem politik pomagali razumeti lastne sisteme raziskav in inovacij ter razviti bolj navzven usmerjeno perspektivo. Poleg tega je priznala, da države resnično potrebujejo tovrstno podporo in da se bo ta potreba nadaljevala tudi v prihodnjih letih.

33. Komisija se strinja z opažanji Evropskega računskega sodišča, vendar poudarja, da je analizirala poročila o instrumentu za podporo politikam, ki so jih predložili strokovnjaki po pregledu sistema raziskav in inovacij v zadevni državi.

O poročilu se nato obsežno dvostransko razpravlja z zadevno državo članico, da se priporočila in opažanja umestijo v kontekst.

Države članice so zato pozvane, naj obravnavajo priporočila iz poročila, da bodo lahko izboljšale svoj sistem raziskav in inovacij.

35. Države članice so v celoti odgovorne za izvajanje sklopa priporočil, ki so jih strokovnjaki navedli v svojih poročilih.

Strokovno poročilo o instrumentu za podporo politikam je predmet razprav z zadevnimi državami članicami, da bi te podale svoja stališča in ocenile, kako najbolje izvesti predlagana priporočila.

39. Poročilo o vrednotenju instrumenta za podporo politikam, ki ga je leta 2019 izvedla Komisija, je bilo izdano pred zasnovo instrumenta v okviru programa Obzorje Evropa in med pripravami nanj. Ko je bil februarja 2021 v okviru programa Obzorje Evropa sprejet prenovljeni instrument za podporo politikam, je bilo v procesu upoštevanje izvajanje priporočil iz vrednotenja instrumenta za podporo politikam.

41. Instrument za podporo politikam je orodje za pomoč državam članicam pri njihovih procesih reform, vendar ga je mogoče dopolniti z drugimi podpornimi ukrepi.

SKUPNI ODGOVOR NA ODSTAVKE 42–49: Komisija od sprejetja ukrepov za povečevanje udeležbe spremlja napredek pri udeležbi upravičenih držav članic.

Čeprav te države še niso dosegle zelene ravni udeležbe, se pričakuje, da bodo ti ukrepi uspešni. Večina projektov programa Obzorje 2020 poteka, v okviru programa Obzorje Evropa pa se izvajajo novi ukrepi.

V zvezi s programom Obzorje Evropa člen 7(5) Uredbe določa načelo, da:

„program državam širitve pomaga, da okrepijo svoje sodelovanje v njem in spodbujajo široko geografsko pokritost v sodelovalnih projektih, tudi s širjenjem znanstvene odličnosti, spodbujanjem novih sodelovalnih povezav in kroženja možganov ter z izvajanjem člena 24(2) in člena 50(5).

Države članice skušajo ta prizadevanja sorazmerno dopolnjevati, tudi s privlačnimi plačami za raziskovalce, podporo Unije ter nacionalnimi in regionalnimi skladi.

Ne da bi pri tem spodkopavali merila odličnosti, se posebna pozornost nameni geografski uravnoteženosti ob upoštevanju razmer na posameznem področju raziskav in inovacij, v ocenjevalnih odborih in organih, kot so odbori in strokovne skupine.“

50. Programa Obzorje 2020 in Obzorje Evropa sta konkurenčna programa, pri katerih ni mogoče določiti kvot za posamezne države. Vendar pa državam s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti pomagata, da okrepijo svoje sodelovanje v teh programih in spodbujajo široko geografsko pokritost (glej odgovor na odstavek 42, člen 7(5) uredbe o vzpostavitvi programa Obzorje Evropa in določitvi pravil za sodelovanje). Z vse večjim portfeljem projektov, bolj raznolikimi ukrepi in ciljno usmerjenimi komunikacijskimi dejavnostmi, vključno z okrepljeno mrežo nacionalnih kontaktnih točk, se pričakuje, da se bodo razlike v udeležbi med državami s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti skozi izvajanje programa Obzorje Evropa še bolj izravnale.

52. Evropsko računsko sodišče se sklicuje na nekatere vidike izvajanja ukrepov za povečevanje udeležbe, ki izhajajo iz njegove analize tekočih projektov.

Ti so večinoma povezani z zmogljivostjo vzpostavitve sistema, ki podpira nadaljnji razvoj raziskav in inovacij na nacionalni ravni v državah s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti.

Cilj prvega strateškega načrta za program Obzorje Evropa (2021–2024) je podpreti geografsko raznolikost, vzpostaviti potrebne zmogljivosti za uspešno sodelovanje v procesu raziskav in inovacij ter spodbujati mreženje in dostop do odličnosti.

V zvezi s tem je v programu dela Obzorje Evropa za obdobje 2023–2024, ki se nanaša na „širitev sodelovanja in krepitev evropskega raziskovalnega prostora“ in je v postopku priprave osnutka, predvidena obravnava teh vidikov.

Zato bo portfelj dopolnilnih ukrepov (program dela Obzorje Evropa za obdobje 2023–2024), katerih cilj je krepitev zmogljivosti na področju raziskav in inovacij v državah s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti, tudi z nacionalnimi in regionalnimi reformami in naložbami na področju raziskav in inovacij, tem državam omogočil, da dosežejo konkurenčno prednost na evropski in mednarodni ravni.

Krepitev zmogljivosti bo presegala zgolj znanstvene zmogljivosti, saj vključuje razvoj upravljavskih in upravnih zmogljivosti v korist institucij, ki želijo prevzeti vodilno vlogo konzorcija.

Dejavnosti povezovanja bodo z zelo tesnim in strateškim partnerstvom z vodilnimi institucijami v tujini oblikovale nove ali posodobile obstoječe centre odličnosti. Učinek bo še okrepila predhodna pogojenost za zagotovitev dopolnilnih naložb (zlasti v infrastrukturo, gradnjo, strojno opremo) iz strukturnih skladov ali drugih virov.

Poleg tega bodo dokazale uspeh sodobnega upravljanja in vodenja ter tako v nacionalnem okolju raziskav in inovacij spodbudile splošne reforme.

57, DRUGA ALINEA: V skladu z regulativnim okvirom za obdobje 2014–2020 za sredstva ESRR je končni datum za upravičenost 31. december 2023. Vendar smernice za zaključevanje zagotavljajo dve možnosti za operacije, sofinancirane iz sredstev ESRR, ki jih ni mogoče zaključiti na dan predložitve dokumentov o zaključku (15. februar 2025):

- nedelujoči projekti (tj. projekti, ki niso bili fizično dokončani ali v celoti izvedeni) s skupnimi stroški, ki presegajo 2 milijona EUR, se lahko pod določenimi pogoji, z drugimi sredstvi, zaključijo eno leto pozneje (15. februarja 2026),
- projekti, katerih skupni stroški presegajo 5 milijonov EUR, se lahko pod določenimi pogoji postopno vključijo v programsko obdobje 2021–2027, pri čemer mora biti operacija sestavljena iz dveh določljivih faz, faza 2 pa mora biti upravičena v obdobju 2021–2027 (tj. druga faza mora biti skladna z vsemi veljavnimi pravili za obdobje 2021–2027 (člen 118 Uredbe (EU) 2021/1060) in se zato lahko financira s sredstvi za obdobje 2021–2027).

Odgovor na okvir 3 – Primer težav, do katerih je prišlo pri projektu povezovanja z dopolnilnimi sredstvi ESRR:

Organi upravljanja morajo pri izbiri operacij za podporo ESRR ravnati s potrebno skrbnostjo. Zamude so nastale zaradi zapletenosti postopka, ki ga zahteva organ upravljanja, in težav upravičenca pri zbiranju in predložitvi potrebne dokumentacije.

59. Komisija je v okviru programa Obzorje Evropa določila pravila za spremljanje programa in poročanje o njem (člen 50). V zvezi s tem bo stalno spremljala upravljanje in izvajanje programa. Sistem za poročanje o smotrnosti bo zagotovil, da se podatki za spremljanje izvajanja in rezultatov programa zbirajo uspešno, učinkovito in pravočasno.

Komisija bo zato zagotovila, da se pri spremljanju izvedenih ukrepov za povečevanje udeležbe upoštevajo vidiki, kot je Evropsko računsko sodišče navedlo v odstavku 61.

SKUPNI ODGOVOR NA ODSTAVKA 60 IN 61:

Od aprila 2021 spada dopolnilno financiranje poleg predhodne ocene v okvir postopka spremljanja, saj je Komisija v fazi pregleda projekta začela zahtevati poročilo o uporabi dopolnilnega financiranja, s čimer je še bolj poudarila potrebo po poročanju o njem in preglednosti pri njegovi uporabi.

63. Zasnova ukrepov za povečevanje udeležbe je zahtevna. Njihov cilj je znatno izboljšati raziskovalno uspešnost upravičencev na izbranem znanstvenem področju in jim olajšati uspešno pridobivanje konkurenčnega financiranja. Pomemben dejavnik za doseganje teh ciljev je zaposlovanje mednarodnih uslužbencev. V zvezi s tem Komisija zahteva, da so raziskovalci na visoki ravni, zaposleni za izvajanje tega programa, odlični raziskovalci in vodje raziskav na zadevnem področju raziskav z dokazanimi učinkovitimi vodstvenimi sposobnostmi.

Člen 7(5) uredbe o programu Obzorje Evropa (2021–2027) določa: „Države članice skušajo ta prizadevanja sorazmerno dopolnjevati, tudi s privlačnimi plačami za raziskovalce, podporo Unije ter nacionalnimi in regionalnimi skladi.“

64. Komisija v okviru programa Obzorje Evropa zahteva, kot je določeno v programih dela, da države s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti jasno opišejo načrtovani sveženj plačil za raziskovalce na visoki ravni in merila, na podlagi katerih je bila določena raven plačila, ter njihove vloge, raven odgovornosti in obveznosti.

65. V okviru programa Obzorje Evropa (2021–2027) je v programih dela Komisije posebna pozornost namenjena tudi trajnostnosti ukrepov za povečevanje udeležbe.

Komisija v zvezi s tem od vložnika zahteva, da predloži naložbeni načrt, vključno s pismi o zavezi za dopolnilno financiranje s strani pristojnih nacionalnih/regionalnih organov ali zasebnih virov, za dodelitev finančnih sredstev (npr. sredstev iz programov, ki jih sofinancira ESRR ali drugi viri) za izvajanje prihodnjega centra, zlasti v zvezi z naložbami v infrastrukturo in opremo. Pisma o zavezi za dopolnilno financiranje projekta bodo sestavni del vrednotenja predloga.

Za ustvarjanje dodatnega prihodka z uporabo rezultatov raziskav je potrebna ustrezna raven zrelosti institucije, ki ima koristi od sredstev za povečevanje udeležbe.

68. O vprašanju samozadostnosti po zaključku črpanja nepovratnih sredstev EU se obširno razpravlja na sestankih za pregled projektov. Opozoriti je treba, da trajnostnost ne pomeni, da ni nobenega sistema. Običajno je, da centri odličnosti še naprej delujejo v določenem okviru univerze ali raziskovalne ustanove. Dejstvo, da večina centrov že zdaj uspešno pridobiva konkurenčno financiranje iz različnih virov, čeprav projekti še niso zaključeni, pomeni dober napredek v smeri njihove trajnostnosti.

69. Pečati odličnosti so bili v okviru prvega razpisa programa Obzorje 2020 podeljeni le za predloge projektov Povezovanje 2, ki so bili ocenjeni nad pragom kakovosti, vendar zaradi omejenega proračuna za razpis niso bili financirani.

V okviru programa Obzorje Evropa je predvideno, da bo povezovanje eden od ukrepov, ki jim bo podeljen pečat odličnosti.

72. Služba Skupnosti za informacije o raziskavah in razvoju (CORDIS) ima bogato in strukturirano javno odložišče z informacijami o projektih, kot so informativni pregledi projektov, udeleženci, poročila, rezultati in povezave do prosto dostopnih publikacij.

Informacije zagotovijo upravičenci projekta prek podatkovnega skladišča e-Grants in se mesečno posredujejo v podatkovno zbirko CORDIS. Poleg tega so vsi instrumenti za povečevanje udeležbe v skladu z njihovo pravno tipologijo usklajevalni in podporni ukrepi, ne pa dejanski ukrepi na področju raziskav ali inovacij, kar pomeni, da se rezultati raziskav pojavljajo le kot nadaljnje dejavnosti, ki niso nujno zabeležene v poročilih o projektih.

76. Dejavnosti povezovanja so namenjene oblikovanju novih ali posodobitvi obstoječih centrov odličnosti z zelo tesnim in strateškim partnerstvom z vodilnimi institucijami iz tujine. Ko bodo centri vzpostavljeni, bi morali delovati kot svetilniki z daljnosežnim učinkom in kot zgled za privabljanje najboljših talentov. Poleg tega bi morali dokazati uspeh sodobnega upravljanja in vodenja ter tako v nacionalnem okolju raziskav in inovacij spodbuditi splošne reforme.

V zvezi s tem se pričakuje, da bodo imeli tekoči ukrepi znaten vpliv na ravni držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti.

77. Katedre evropskega raziskovalnega prostora so namenjene podpori univerzam ali raziskovalnim organizacijam iz držav upravičenk pri privabljanju in zadrževanju visokokakovostnih človeških virov pod vodstvom izjemnega raziskovalca in vodje raziskav (nosilec katedre evropskega raziskovalnega prostora) ter izvajanju strukturnih sprememb, da se doseže trajnostna odličnost.

V zvezi s tem se pričakuje, da bodo imeli tekoči ukrepi znaten vpliv na ravni držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti.

SKUPNI ODGOVOR NA ODSTAVKE 81–83:

Izvajalska agencija za raziskave je decembra 2021 objavila poročilo o učinku spodbujanja odličnosti in povečevanja udeležbe, vključno z nekaterimi rezultati programa Obzorje 2020 in obeti za program Obzorje Evropa.

To poročilo vsebuje nekaj vpogledov v učinek projektov za povečevanje udeležbe skozi celoten program Obzorje 2020, ki izhaja iz ukrepov povezovanja, tesnega medinstitucionalnega sodelovanja in kateder evropskega raziskovalnega prostora.

To poročilo o učinku povečevanja udeležbe vključuje razmislek o gospodarskih, socialnih in znanstvenih učinkih ter njihovo analizo. Študija učinkov je ponazorjena na podlagi korporativne strukture okvira programa Obzorje Evropa na poteh do učinka. Ključni učinki, ugotovljeni za ukrepe povezovanja, tesnega medinstitucionalnega sodelovanja in katedre evropskega raziskovalnega prostora, podprti s podatki, pridobljenimi iz raziskav, so predstavljeni v poročilu, glavna sporočila pa so zajeta v sklepih in končnih priporočilih.

Komisija upošteva sklepe, ki izhajajo iz tega poročila, za nadaljnje načrtovanje politik in spremljanje programa.

84. Komisija si prizadeva opredeliti najboljše ključne kazalnike smotrnosti za ukrepe povečevanja udeležbe v bližnji prihodnosti in poiskati bolj raznolike načine za predstavitev uspešnosti projekta.

Kljub temu je Komisija, kot je navedlo Evropsko računsko sodišče, anketirala upravičence, da bi ocenila napredek projektov in prišla do zaključkov o napredku programa.

86. Komisija namerava v okviru portfelja ukrepov za povečevanje udeležbe, ki je bil uveden s programom dela za obdobje 2023–2024, uvesti nov ukrep, ki bi upravičencem pomagal pri razširjanju in uporabi rezultatov. Spremljanje po koncu financiranja bo zagotovljeno s sistematičnim ocenjevanjem učinka zaključenih projektov po poteku ustreznega časa.

ZAKLJUČKI IN PRIPOROČILA (odstavki 87–99)

Odgovori Komisije:

87. Politika na področju raziskav in inovacij si lahko prizadeva za večjo odličnost le, če napredujejo vsi. Sistem raziskav in inovacij EU mora spodbujati bolj vključujoč pristop, v okviru katerega lahko

sodelujejo vsi in ki lahko koristi vsem. Obstoječe razlike med vodilnimi državami na področju raziskav in inovacij ter državami, ki zaostajajo, je mogoče odpraviti z naložbami v raziskave in inovacije ter uvedbo reform strukturne politike.

Za premostitev teh razlik so bistvenega pomena tudi tesnejše povezave med raziskavami in inovacijami ter institucionalnim sodelovanjem za ustvarjanje visokokakovostnega znanja.

Poleg tega bodo lahko manj napredne države na področju raziskav in inovacij nadgradile svoje sisteme raziskav in inovacij ter tako postale močnejše in omogočile EU kot celoti, da s krepitvijo obstoječe odličnosti in njihovim povezovanjem v širša omrežja skupaj napreduje. V ta namen je treba aktivirati in uskladiti vsa možna sredstva.

88. Za uspeh ukrepov, ki jih je sprejela Komisija, je potrebno sodelovanje nacionalnih in regionalnih sistemov v obliki napredka pri institucionalnih reformah in procesih preoblikovanja sistema raziskav in inovacij, tudi z mobilizacijo nacionalnih naložb v zmogljivosti na področju raziskav in inovacij ter zvišanjem ravni za odličnost akterjev na področju raziskav in inovacij v državah s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti v partnerstvu z izjemnimi evropskimi in mednarodnimi institucijami.

Priporočilo 1 – Krepitev uporabe instrumenta za podporo politikam

1(A) Komisija sprejema priporočilo.

1(B) Komisija sprejema predlagano priporočilo za vzpostavitev mehanizmov (npr. odprtega instrumenta za podporo politikam), ki bodo zagotovili izvajanje priporočil, pripravljenih v okviru prejšnjih dejavnosti držav v zvezi z instrumentom za podporo politikam ter v skladu z reformami, povezanimi z evropskim semestrom ter načrti za okrevanje in odpornost.

91. Cilj programa Obzorje Evropa kot nadaljevanja programa Obzorje 2020 je povečati udeležbo upravičencev do ukrepov za povečevanje udeležbe v okvirnem programu.

Komisija je seznanjena z opažanji, o katerih je poročalo Evropsko računsko sodišče, in bo ustrezno ukrepala.

Priporočilo 2 – Doseganje bolj uravnotežene udeležbe držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti pri ukrepih povečevanja udeležbe

Komisija sprejema to priporočilo in bo preučila možne ukrepe ob upoštevanju razvoja udeležbe držav s potencialom za izboljšanje raziskovalne odličnosti.

94. Čeprav je Komisija stalno namenjala pozornost dopolnilnemu financiranju projektov za povečevanje udeležbe (tj. predhodne kontrole), se je obseg spremljanja, ki ga izvaja Komisija, v času trajanja projekta povečal. V zvezi s tem je Komisija v fazi pregleda projekta začela zahtevati poročilo o uporabi dopolnilnega financiranja, s čimer je več poudarka namenila potrebi po poročanju o njem in preglednosti pri njegovi uporabi.

Priporočilo 3 – Omogočanje pravočasne razpoložljivosti dopolnilnih sredstev

Komisija sprejema priporočilo.

Člen 73 uredbe o skupnih določbah za sklade Unije, ki se v programskem obdobju 2021–2027 izvajajo v okviru deljenega upravljanja, določa pravila, ki se uporabljajo za izbor operacij s strani organov upravljanja. Odstavek 4 tega člena vsebuje posebne določbe za operacije, ki se sofinancirajo iz programa Obzorje Evropa ali so prejele pečat odličnosti. Te določbe lahko organom upravljanja olajšajo izbiro takih operacij in jo pospešijo. Komisija trenutno pripravlja smernice o sinergijah med programom Obzorje Evropa in ESRR (vključno z uporabo pečata odličnosti in povezovanjem).

95. Ukrepi, sprejeti v okviru nekdanjega programa Obzorje 2020, se večinoma še vedno izvajajo.

Novi okvirni program Komisije Obzorje Evropa si še naprej prizadeva v tej smeri in upošteva spoznanja iz prejšnjega programa ter poročil in spremljanja v zvezi s tekočimi projekti.

96. Glej odgovor Komisije na odstavek 72.

Priporočilo 4 – Krepitev zmogljivosti nosilcev projektov za uporabo rezultatov njihovih raziskav

4(A) Komisija sprejema priporočilo.

4(B) Komisija sprejema priporočilo.

4(C) Komisija sprejema priporočilo.

98. Glej odgovor Komisije na odstavek 59.

99. Komisija bo pripravila skladen okvir ključnih kazalnikov smotrnosti za celoten portfelj ukrepov za povečevanje udeležbe, pri čemer bo upoštevala konkretne zahteve posameznih ukrepov. To bo vključevalo smernice za upravičence za obvezno izvajanje.

Priporočilo 5 – Okrepljeno spremljanje ukrepov za povečevanje udeležbe

5(A) Komisija sprejema priporočilo.

5(B) Komisija sprejema priporočilo.